

RADOSŁAW BŁASZCZYK SDB
WSD TS, Łądz nad Wartą
ORCID: 0000-0002-3229-8089

Sprawozdanie z XXXIV Sympozjum Liturgicznego
Triduum Sacrum centralnym wydarzeniem roku liturgicznego

Łądz nad Wartą, 15 października 2021 r.

15 października 2021 r., w liturgiczne wspomnienie św. Teresy od Jezusa, dziewicy i doktora Kościoła, w Wyższym Seminarium Duchownym Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie nad Wartą (dalej: WSD TS) odbyło się XXXIV Łądzkie Sympozjum Liturgiczne pod patronatem Towarzystwa Naukowego Franciszka Salezego. Tytuł tegorocznego spotkania naukowego brzmiał: *Triduum Sacrum centralnym wydarzeniem roku liturgicznego*. Ze względu na obostrzenia sanitarne sympozjum zostało przeprowadzone w formie hybrydowej – w murach seminarium uczestniczyli domownicy: profesorowie i alumni WSD TS, natomiast prelegenci zewnętrzni i wszyscy zainteresowani uczestniczyli w formie zdalnej. W sympozjum wzięło udział około 40 uczestników. Gościem honorowym był ks. bp dr Piotr Greger – przewodniczący Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów przy Konferencji Episkopatu Polski. Łądzkie Sympozjum Liturgiczne zostało rozpoczęte wspólną modlitwą. Otwarcia konferencji dokonał ks. mgr Sławomir Łubian SDB, rektor WSD TS w Łądzie nad Wartą, po którym autor niniejszego sprawozdania, organizator spotkania, przywitał wszystkich przybyłych gości oraz odczytał okolicznościowy list nadesłany przez papieża Franciszka oraz wprowadził uczestników w tematykę sympozjum.

W dalszej kolejności ks. bp Piotr Greger zapoznał uczestników z aktualnymi pracami Komisji Liturgicznej KEP. Prelegent zwrócił uwagę na fakt, iż aktualnie priorytetowym zadaniem Komisji jest trwające już kilka lat tłumaczenie z języka łacińskiego zatwierdzonego przez Kongregację ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów nowego III wydania *Mszalu Rzymskiego* z 2008 r. Obecnie prace są już

bardzo zaawansowane, tłumaczone są formularze Mszy św. tzw. „korpusu okresu zwykłego” oraz teksty euchologiczne trzech uroczystości Pańskich. Na podobnym etapie przygotowań znajduje się przygotowywana księga *Martyrologium*. Ponadto prelegent poinformował, że zostały zatwierdzone przez Stolicę Apostolską teksty mszalne nowych wspomnień liturgicznych. Bp Greger wskazał również na kolejne zadania stojące przed Komisją Liturgiczną KEP, wśród których wymienił m.in.: konieczność rewizji i ewentualnej poprawy tekstów liturgicznych przeznaczonych dla osób głuchoniemych, zatwierdzenie ostatniego wydania *Śpiewnika* ks. Siedleckiego, przygotowanie rytu wprowadzenia relikwii do kościoła parafialnego, rewizję tłumaczenia czterech tomów *Liturgii godzin* oraz wiele innych. Na zakończenie swojego przedłożenia ks. bp Greger zachęcił uczestników sympozjum do współpracy w współtworzeniu periodyku liturgicznego „Anamnesis”.

Następnie rozpoczęła się część naukowa sympozjum. Jako pierwszy głos zabrał ks. dr hab. Dariusz Kwiatkowski, prof. UAM, który zaprezentował temat *Anamnetyczny charakter centralnego wydarzenia roku liturgicznego w tekstach mszalnych*. We wprowadzeniu ks. Kwiatkowski zauważył, że podobnie jak każda niedziela wielkanocna jest sercem uroczystego okresu wielkanocnego w Kościele katolickim, tak – analogicznie – Triduum Paschalne jest sercem całego roku liturgicznego. Samo *Triduum Sacrum* prelegent określił mianem tryptyku ilustrującego ciągłość chronologicznie następujących po sobie wydarzeń zbawczych Jezusa Chrystusa. W centralnym momencie swojego wystąpienia ks. Dariusz Kwiatkowski odwoływał się do źródeł, czyli do tekstów euchologicjnych świętego okresu Triduum Paschalnego. Analizując je po kolei, wydobywał skodyfikowane w nich treści, które były tematem jego przedłożenia. W swoich dogłębnych badaniach analitycznych ukazał, że liturgia tego ważnego okresu, oprócz anamnetycznego charakteru, posiada jeszcze charakter uobecniający. Zauważył, że Misterium Paschalne Jezusa Chrystusa, czyli Jego męka, śmierć i zmartwychwstanie, było faktem jednorazowym i niepowtarzalnym, które w sposób bezinteresowny ofiarowało człowiekowi zarówno zbawienie, jak i odkupienie. Swoje wystąpienie ks. Kwiatkowski zakończył stwierdzeniem, że dzisiaj zarówno kapłani, jak i wierni potrzebują formacji liturgicznej w formie mistagogicznej, aby dar liturgii Triduum Paschalnego był pilnie strzeżony i pielęgnowany. Koniczne jest uświadomienie duchowieństwu, aby nie dopuszczali się nadużyć liturgicznych w tym ważnym okresie liturgicznym, ale dbali o piękno i estetykę liturgii. Ponadto zauważył, że istnieje potrzeba uświadomienia laikatowi, że święta wielkanocne nie ograniczają się tylko i wyłącznie do poświęcenia pokarmów wielkanocnych, ale potrzebne jest uczestnictwo w całym Misterium Paschalnym. Umożliwi to im przeżycie duchowe, polegające na przejściu razem z Jezusem Chrystusem przez Jego mękę, cierpienie i śmierć do życia.

Jako drugi głos zabrał ks. dr hab. Mateusz Rafał Potoczny, prof. UO. Swoje przedłożenie zatytułował on: *Obchody Triduum Paschalnego w liturgiach Orientu. Studium tradycji indyjskiego Kościoła syro-malankarskiego*. We wprowadzeniu scharakteryzował główne cechy indyjskiego chrześcijaństwa, które można zawrzeć w stwierdzeniu: hinduistyczni w kulturze, chrześcijańscy w religii, orientalni w kulcie. Ks. Potoczny zauważył, że dla lepszego zrozumienia teologii Triduum Paschalnego w Kościele syro-malankarskim należy w pierwszej kolejności przyrzeć się liturgii całego Wielkiego Tygodnia. Dlatego też część wystąpienia poświęcona została dniom poprzedzającym *Triduum Sacrum*. W dalszej kolejności prelegent zaprezentował liturgie poszczególnych dni Triduum, zwracając szczególną uwagę na pewne jej elementy nieobecne lub znacznie różne od znanych w liturgii Kościoła łacińskiego. Jak zaznaczył ks. Mateusz Potoczny, w Wielki Czwartek celebracje sprawowane w kościele kontynuowane są w tzw. liturgii domowej. Spożywa się wówczas rytualny rodzinny posiłek według ogólnie znanych prawnych przepisów, który podobny jest w wymowie do Paschy żydowskiej. Wielki Piątek w omawianej tradycji jest określany dniem bólu. Liturgia rozpoczyna się we wczesnych godzinach porannych i trwa w sposób ciągły do późnych godzin popołudniowych. Celebryje się wówczas bardzo uroczyste liturgie godzin, rozważając poszczególne elementy Męki Pańskiej. Towarzyszą temu liczne śpiewy i procesje. Kulminacją celebracji jest obrzęd „pogrzebu Chrystusa”. Z kolei w Wielką Sobotę liturgia ogranicza się do celebracji *Qurbano* (Mszy św.) za zmarłych. Na początku Wigilii Paschalnej z symbolicznego grobu wyjmuje się krzyż, wyśpiewuje się radość. Nie ma tu miejsca na ciszę: indyjscy chrześcijanie podświetlają figurki Chrystusa Zmartwychwstałego, strzelają petardami oraz wykonują głośnie śpiewy. Swoje przedłożenie prelegent zakończył zachętą do pogłębiania wiedzy w poznawaniu orientalnych elementów liturgicznych, które mogą być dla każdego wielkim ubogaceniem.

Kolejny referat, który wygłosił organizator sympozjum, zatytułowany został *Triduum Paschalne przeżywane we wspólnocie Kościoła domowego*. We wprowadzeniu do swojego wystąpienia wyjaśnił etymologię i znaczenie określenia „Kościół domowy” oraz sprawowanej w nim liturgii. W dalszej części zaprezentował przykładową możliwość przeżycia *Triduum Sacrum* we wspólnocie Kościoła domowego. Zasugerował, że w celu głębszego doświadczenia duchowego tych najważniejszych misterii w rodzinie powinien panować nastrój święta. Wypada, aby Wielki Czwartek przeżywano w rodzinie katolickiej jako dzień pojednania. Przedłużeniem oficjalnej liturgii przeżytej w kościele może być rodzinna celebracja agapy, która może zostać przygotowana na podobieństwo wieczerzy wigilijnej. W Wielki Piątek w świątyniach oddaje się hołd krzyżowi świętemu.

Wypada, aby tego dnia również w domach rodzinnych krzyż był przedmiotem szczególnej czci. Prelegent zaprezentował przykładową formę rodzinnej celebracji. Z kolei Wielka Sobota w tradycji Kościoła już od pierwszych wieków była dniem smutku i żałoby po śmierci Jezusa Chrystusa. Zgodnie z tradycją tego dnia przedpołudniem przynosimy do świątyni do poświęcenia pokarmy wielkanocne. Dobrze, aby cała rodzina uczestniczyła w tym obrzędzie, gdyż jest to doskonała okazja do wspólnej modlitwy przed obecnym w Najświętszym Sakramencie Panem. W celebracji liturgii Wigilii Paschalnej powinna uczestniczyć cała rodzina, przynosząc ze sobą świece. Wieczorem, przed liturgią lub po niej – w zależności od czasu jej celebracji – można urządzić wieczerzę rodzinną. Rano po procesji rezerekcyjnej (o ile nie było jej w sobotni wieczór) lub po centralnej Mszy św., w której rodzina bierze wspólny udział, odbywa się agapa świąteczna i tzw. „święcone”. Na stole powinna znajdować się paschalna świeca, którą zapala głowa rodziny. Posiłek powinien być poprzedzony modlitwą. W końcowej części swojego wystąpienia prelegent zwrócił uwagę na sytuację pandemiczną, która wpłynęła w 2020 r. na niemożliwość uczestnictwa wiernych w liturgii Triduum Paschalnego. Zaznaczył, że godnym zauważenia jest fakt, że wielu duchownych pomagało wiernym w przeżywaniu czasu Triduum Paschalnego w swoich domach. Zwrócił też uwagę na cenę, jego zdaniem, inicjatywę redakcji „Przewodnika Katolickiego”, jaką było wydanie w formie elektronicznej *Przewodnika po świętowaniu w czasie pandemii. Wielkanoc w domu*.

Jako ostatni swój wykład wygłosił ks. dr Karol Litawa (UPJPII). Swoje przedłożenie zatytułował *Papieska liturgia Triduum Sacrum w Rzymie na przełomie XII i XIII wieku*. W słowie wprowadzającym zapoznał słuchaczy z kontekstem tradycji liturgicznych Rzymu omawianego okresu. Były to: tradycja Kurii Rzymskiej (sprawowanej w Bazylice św. Jana na Lateranie), tradycja Bazyliki św. Piotra (za którą w początkowej fazie średniowiecznej ewolucji liturgicznej poszła znaczna większość kościołów w Rzymie), tradycja będąca syntezą tradycji Kurii Rzymskiej i tradycji Bazyliki św. Piotra oraz tradycja tzw. laterańska, różna od tradycji Kurii Rzymskiej. W dalszej kolejności prelegent zaprezentował źródła naukowe, na podstawie których dokonał opracowania referatu. Ks. Litawa zaprezentował też przestrzeń liturgiczną związaną z celebracjami papieskimi na przełomie XII i XIII w., jakimi, poza innymi kościołami stacyjnymi, były: Bazylika św. Jana na Lateranie i tzw. *Catedra Papalae* lub *Sancta Sanctorum*, czyli prywatna kaplica papieska, która była zarezerwowana dla pewnych celebracji papieskich aż do 1307 lub 1310 r. W dalszej kolejności ks. Litawa wymienił celebracje, które papież w czasie świętego Triduum Paschalnego sprawował w Bazylice św. Jana na Lateranie: Msza św. w Niedzielę Palmową, Msza Wieczerzy Pańskiej w Wielki Czwartek, liturgia

Wielkiego Piątku, liturgia Wigilii Paschalnej oraz celebracja Niedzieli Zmartwychwstania. Interesującym jest fakt, na który zwrócił prelegent, że po zakończonej Mszy Wieczery Pańskiej następca św. Piotra udawał się do prywatnej kaplicy, gdzie miał miejsce obrzęd *mandatum*. Z kolei w Wielki Piątek papież ze swojej prywatnej kaplicy na boso wyruszał na liturgię do Bazyliki św. Krzyża. Liturgia Wigilii Paschalnej praktycznie nie różniła się od obecnej liturgii sprawowanej w całym Kościele powszechnym. W poranek Niedzieli Zmartwychwstania papież trzykrotnie obwieszczał całemu światu fakt zmartwychwstania Pana Jezusa, okadzał i całował starożytną ikonę Chrystusa Pantokratora.

Na zakończenie organizator Łódzkiego Sympozjum Liturgicznego dokonał podsumowania obrad. Podziękował on prelegentom, wyraził słowa uznania wszystkim uczestnikom oraz gospodarzom, którzy włożyli wiele wysiłku w przygotowanie tego przedsięwzięcia. Zapowiedział również przyszłoroczne spotkanie naukowe, które odbędzie się w trzeci piątek października 2022 r. Na koniec ks. rektor seminarium udzielił wszystkim uczestnikom błogosławieństwa.